

Weidevogels in de Amsterdamse regio

Een samenvatting van 30 jaar provinciale gebiedstellingen

Frank van Groen

Drassige weilanden in Varkensland tussen Watergang en Broek in Waterland

Een groot deel van de omgeving van Amsterdam is van oudsher een veenweidegebied waarin boeren het hoofd boven water proberen te houden met veeteelt. De boeren groeven slootjes om het venige land te ontwateren en geschikt te maken voor landbouw. Door inklinking en oxidatie van het veen moest en moet met enige regelmaat het waterpeil worden verlaagd. Hierdoor werd het land kwetsbaar voor overstromingen. Zo is een groot deel van Waterland in 1916 overstroomd na een dijkdoorbraak van de toenmalige Zuiderzee. Door de groei van Amsterdam zijn, met name na de Tweede Wereldoorlog, de weidevogelgraslanden ten westen en zuidoosten van de stad grotendeels bebouwd.

Weidevogels hebben altijd bij dit drassige en venige land gehoord, als een toeval-
lig bijproduct van het landbouwsysteem. Sinds eind jaren tachtig worden door de provincie Noord-Holland gebiedsinventarisaties van vogels georganiseerd in het agrarisch gebied, ook in de Amsterdamse regio. Heel Noord-Holland is daartoe opgedeeld in zogenaamde telgebieden. De tellingen vallen onder de PNI (Provinciale Natuur Inventarisatie). In 2018 zijn vrijwel alle nog relevante gebieden voor weidevogels in de Amsterdamse regio onderzocht. De gegevens worden verzameld ten behoeve van het provinciale weidevogelbeleid.

Landelijke cijfers geven aan dat het met de weidevogels niet goed gaat in ons land.

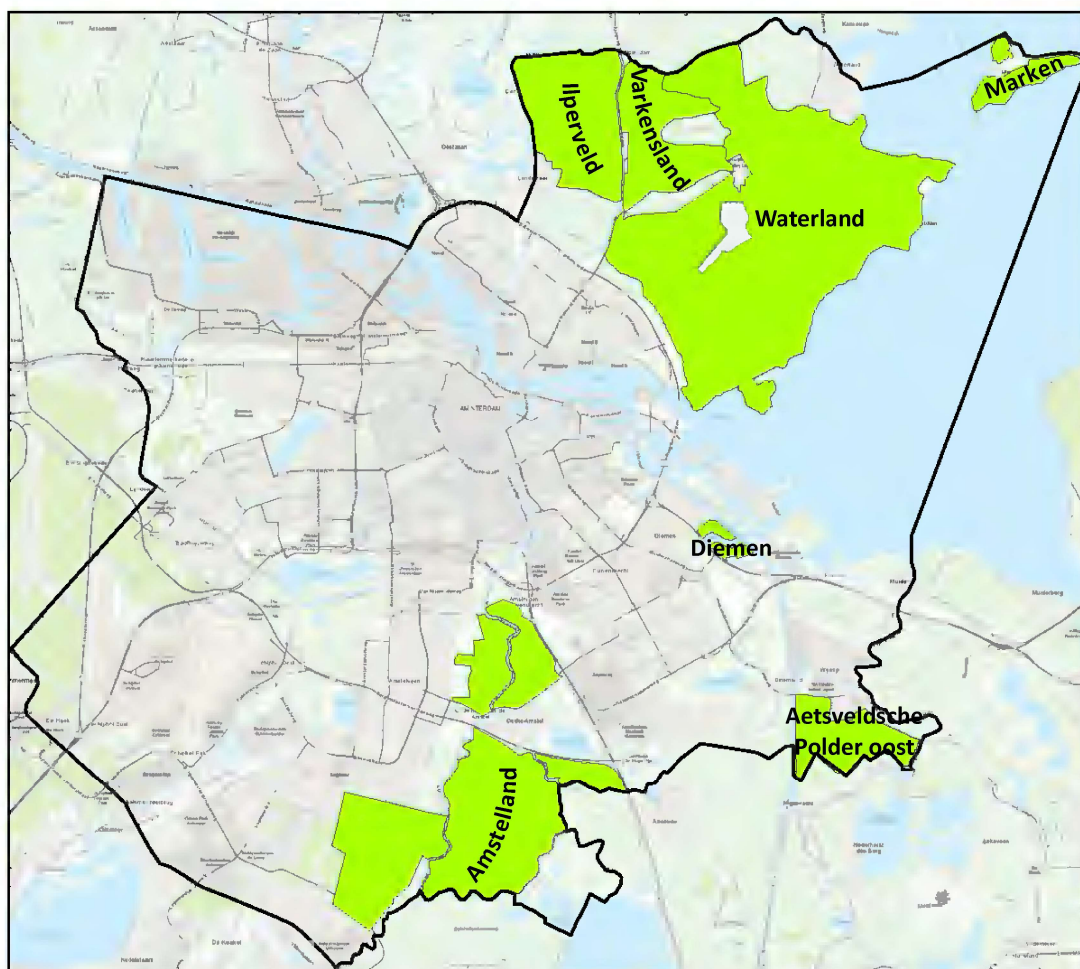
Belangrijkste oorzaak is de intensivering van de landbouw. Het tot stand komen van een recente provinciale dataset van weidevogels vormt een mooie gelegenheid de ontwikkeling van de weidevogelstand in de Amsterdamse regio in zijn totaliteit te analyseren en te vergelijken met de landelijke cijfers.

Methode

Het grootste deel van de graslanden in de Amsterdamse regio zijn in het kader van de PNI meerdere malen geteld, met uitzondering van enkele kleine restanten ten westen van de stad zoals de Osdorper Binnepolder Zuid. Alle inventarisaties zijn uitgevoerd volgens de landelijk gebruikte BMP-methode van Sovon. Er werden steeds vijf (in het begin soms vier) telrondes volbracht in de maanden april, mei en de eerste helft van juni.

Om regionale ontwikkelingen beter te kunnen duiden is de Amsterdamse regio opgedeeld in zeven deelgebieden, zie voor de ligging bijgaande kaart. Het gaat om het Noord-Hollandse deel van de Aetsveldsche Polder Oost (445 ha), Amstelland (2577 ha), enkele poldertjes bij Diemen (59 ha), het Ilperveld (940 ha), Marken (201 ha), Varkensland (678 ha) en Waterland (4261 ha).

Sinds eind jaren tachtig zijn de zeven onderscheiden deelgebieden drie tot zeven keer geïnventariseerd in het kader van de PNI. Aanvankelijk werden op enkele algemene

Totaal aantal vastgestelde territoria van weidevogels in de Amsterdamse regio in vier telperiodes, met uitzondering van deelgebied Aetsveldsche Polder Oost inclusief procentuele afname tussen 1990 en 2018 (=V) en vergeleken met landelijke indexcijfers (1990 = 100)

Naam \ jaar	88-92	98-00	07-09	18-19	V	1990	1999	2008	2018	V
Krakeend	144	217	764	826	474	100	229	450	728	628
Wintertaling	16	5	6	10	-38	100	78	52	40	-60
Zomertaling	20	18	18	15	-25	100	103	56	43	-57
Slobeend	266	197	263	298	12	100	88	47	52	-48
Kuifeend	65	78	186	180	177	100	128	126	128	28
Scholekster	1067	707	508	468	-56	100	65	45	30	-70
Kievit	2555	2850	2043	1305	-49	100	99	74	47	-53
Kemphaan	16	6	1	0	-100	100	30	4	1	-99
Watersnip	82	21	27	4	-95	100	66	60	63	-37
Grutto	2574	2463	1693	1051	-59	100	68	46	35	-65
Tureluur	585	756	873	702	20	100	93	92	78	-22
Veldleeuwerik	121	317	168	216	-32	100	61	41	37	-39
Graspieper	45	253	275	232	416	100	74	75	78	-22
Gele Kwikstaart	84	62	50	57	-32	100	98	74	79	-21
Totaal	7640	7950	6875	5364	-30					

vogelsoorten als Veldleeuwerik, Koolmees en Huismus na alle soorten geteld. In het begin van deze eeuw zijn de inventarisaties steeds meer toegespitst op het voorkomen van de klassieke weidevogels. Ganzen werden vanaf die tijd niet meer integraal geteld.

Vrijwel alle telgebieden in de zeven deelgebieden zijn in 2018 geïnventariseerd op 14 soorten weidevogels, met uitzondering van drie telgebieden in Waterland die in 2019 zijn geteld. De volgende soorten zijn onderzocht; Kievit, Scholekster, Grutto, Tureluur, Kemphaan, Watersnip, Krakeend, Slobeend, Wintertaling, Zomertaling, Kuifeend, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart en Graspieper.

Voor 1998 werden de inventarisaties uitgevoerd door medewerkers van de provincie Noord-Holland, daarna door ecologisch adviesbureau Van der Goes en Groot. Varkensland werd enkele malen in opdracht van Staatsbosbeheer geteld. De inventarisaties in 2018 en 2019 werden uitgevoerd door ecologisch adviesbureau Van der Goes en Groot en Natuurlijke Zaken, de adviespoot van Landschap Noord-Holland.

Resultaten

Zes van de zeven deelgebieden in de Amsterdamse regio werden minimaal vier maal onderzocht. Alleen de Aetsveldsche Polder Oost is drie keer geteld. Het totale aantal

territoria in de zes deelgebieden is voor vier telperiodes weergegeven in bijgaande tabel, met daarbij de procentuele toe- of afname van de verschillende soorten tussen de 1e en 4e periode. Alleen bij de Veldleeuwerik zijn de 2e en 4e periode vergeleken omdat in de 1e periode niet in alle deelgebieden Veldleeuweriken zijn geteld. Ook zijn ter vergelijking de landelijke BMP-indexen gegeven waarbij het jaar 1990 op 100 is gesteld.

Amsterdamse regio

In de eerste drie periodes schommelde het totale aantal vastgestelde territoria van de 14 beschouwde soorten weidvogels in deze zes deelgebieden rond de 7000. In 2018 werden duidelijk minder territoria vastgesteld, namelijk 5364. De geringe daling die in de jaren 2007-2009 zich al leek af te tekenen heeft versterkt doorgezet. Dit betekent dat vergeleken met de eerste periode dertig procent van de weidvogelterritoria van deze 14 soorten is verdwenen.

Naast een algehele daling heeft zich ook een herverdeling van territoria in de gebieden voorgedaan. In (nog) geschikte gebieden met een hoge waterstand zijn de dichtheden vaak toegenomen terwijl geïntensiveerd boerenland veelal is leeggelopen. Dit is bijvoorbeeld het geval in Polder de Ronde Hoep waar het reservaat in het midden van het gebied hoge dichtheden kent terwijl in het gebied eromheen maar weinig weidvogels voorkomen.

De ontwikkeling van de stand van de verschillende soorten loopt sterk uiteen. Vijf soorten namen de afgelopen dertig jaar toe. Met bijna een verzesvoudiging nam de Krakeend het sterkste toe. De stand van de Graspieper vervijfvoudigde en de Kuifeend werd bijna driemaal zo talrijk. Slobbeend en Tureluur namen licht toe.

De Kemphaan verdween als broedvogel en de Watersnip bijna. Nog maar 5% van de stand van de Watersnip van rond 1990 is over. Verontrustend is dat de drie talrijkste soorten sterk afnamen, de Grutto het sterkst (-59%). Scholekster en Kievit namen respectievelijk met 56% en 49% af.

Wintertaling, Zomertaling, Veldleeuwerik en Gele Kwikstaart namen in mindere mate af, maar deze soorten bezetten relatief maar weinig territoria in de Amsterdamse regio.

Kievit en Grutto zijn in de meeste gebieden de talrijkste soorten, behalve in Diemen en Varkensland waar de Krakeend de algemeenste soort is.

Per soortgroep wordt hieronder de aantalsontwikkeling in de Amsterdamse regio vergeleken met die in Nederland als geheel in de periode 1990-2018.

Eenden

Vergeleken met de landelijke indexcijfers is de Krakeend wat minder toegenomen dan landelijk. Dit komt mogelijk omdat toename van de Krakeend in West-Nederland eerder begon en daar ook eerder afvlakte dan in andere delen van Nederland. Winter- en Zomertaling doen het landelijk nog slechter dan in de Amsterdamse regio. De Slobbeend nam bij ons licht toe terwijl landelijk sprake is van een achteruitgang van 48%. De soort houdt van vochtige graslanden en die zijn bij ons nog aardig wat te vinden,

Aantal territoria van weidevogels in zeven deelgebieden in de Amsterdamse regio																							
Gebied Aetsveldsche Polder O				Amstelland					Diemen					Ijperveld									
Naam \ jaar	1988	1997	2018		88-89	1998	2009	2018	1988	1998	2007	2018		1991	2000	2006	2009	2012	2018				
Krakeend			14		2	9	80	249		9	24	15		33	54	100	160	109	117				
Wintertaling								4						7					1				
Zomertaling					2	4	4	2			2			4	2		3	3					
Slobeend	3		1		32	52	51	111	2	1	2			73	21	50	42	34	37				
Kuifeend			3			7	19	24	4	4	4	4		6	8	45	78	56	70				
Scholekster	33	24	10		274	231	145	142	11	9	7	1		190	102	97	71	53	71				
Kievit	135	241	36		465	792	556	432	17	50	18	3		351	340	251	235	189	233				
Kemphaan														1									
Watersnip						1		1						52	13	15	9	3					
Grutto	72	101	26		359	531	410	320	14	40	7			299	258	206	205	206	145				
Tureluur	19	32	21		83	154	192	233	5	17	9	1		42	64	71	83	83	81				
Veldleeuwerik		19	8			104	88	73							48	8	4	3	8				
Graspieper		2	7			44	54	14							120	75	122	136	40				
Gele kwikstaart			10			5	6	11						2	4		4	2	1				
Totaal	262	419	136		1217	1934	1605	1616	53	130	73	24		1060	1034	918	1016	877	804				
Gebied Marken				Varkensland								Waterland											
Naam \ jaar	1991	1999	2006	2009	2012	2018	90-92	1999	2006	2008	2010	2012	2018	91-92	99-00	2006	2009	2012	2018				
Krakeend	11	11	27	43	37	18	16	29	63	73	76	110	82	82	105	503	408	427	345				
Wintertaling							9	2	1				3		3	4	6	1	2				
Zomertaling	1	1					4	1	3	2			2	9	10	15	9	12	11				
Slobeend	9	10	6	16	14	8	26	14	25	21	14	19	21	124	99	172	133	108	121				
Kuifeend	8	16	4	6	12	12	6	6	6	12	10	14	13	41	37	59	71	61	57				
Scholekster	8	8	10	12	12	19	95	33	44	39	44	39	31	489	324	315	241	238	204				
Kievit	92	150	220	147	141	114	181	233	148	172	126	100	55	1449	1285	1512	933	774	468				
Kemphaan							8							7	6		1						
Watersnip							4	3						26	4	26	18	29	3				
Grutto	135	117	128	126	155	94	200	171	109	69	99	93	66	1567	1346	1242	883	953	426				
Tureluur	57	75	119	121	150	85	49	51	36	43	51	49	39	349	395	431	434	410	263				
Veldleeuwerik						1	67	25	46	42	39	30	29	54	140	104	34	42	105				
Graspieper							30	25	40	53	46	30	51	15	64	65	46	73	127				
Gele kwikstaart	19	21	12	17	8	6	4	5	1	1	2		2	59	27	17	22	41	37				
Totaal	340	409	526	488	529	357	699	598	522	527	507	484	394	4271	3845	4465	3239	3169	2169				

Dichtheden weidevogels Amsterdamse regio (aantal territoria per 100 ha)																			
Gebied			Aetsveldsche Polder O			Amstelland				Diemen					Ijperveld				
Naam \ jaar	1988	1997	2018	88-89	1998	2009	2018	1988	1998	2007	2018		1991	2000	2006	2009	2012	2018	
Krakeend			3,1			3,1	9,7		15,3	40,7	25,4		3,5	5,7	10,6	17,0	11,6	12,4	
Wintertaling													0,7						
Zomertaling										3,4									
Slobeend	0,7			1,2	2,0	2,0	4,3	3,4	1,7	3,4			7,8	2,2	5,3	4,5	3,6	3,9	
Kuifeend			0,7			0,7	0,9	6,8	6,8	6,8	6,8		0,6	0,9	4,8	8,3	6,0	7,4	
Scholekster	7,4	5,4	2,2	10,6	9,0	5,6	5,5	18,6	15,3	11,9	1,7		20,2	10,9	10,3	7,6	5,6	7,6	
Kievit	30,3	54,2	8,1	18,0	30,7	21,6	16,8	28,8	84,7	30,5	5,1		37,3	36,2	26,7	25,0	20,1	24,8	
Kemphaan																			
Watersnip													5,5	1,4	1,6	1,0			
Grutto	16,2	22,7	5,8	13,9	20,6	15,9	12,4	23,7	67,8	11,9			31,8	27,4	21,9	21,8	21,9	15,4	
Tureluur	4,3	7,2	4,7	3,2	6,0	7,5	9,0	8,5	28,8	15,3	1,7		4,5	6,8	7,6	8,8	8,8	8,6	
Veldleeuwenik		4,3	1,8		4,0	3,4	2,8							5,1	0,9			0,9	
Graspieper			1,6		1,7	2,1	0,5							12,8	8,0	13,0	14,5	4,3	
Gele kwikstaart			2,2																
Totaal	59	94	31	47	75	62	63	90	220	124	41		113	110	98	108	93	86	
Gebied		Marken		Varkensland								Waterland							
Naam \ jaar	1991	1999	2006	2009	2012	2018	90-92	1999	2006	2008	2010	2012	2018	91-92	99-00	2006	2009	2012	2018
Krakeend	5,5	5,5	13,4	21,4	18,4	9,0	2,4	4,3	9,3	10,8	11,2	16,2	12,1	1,9	2,5	11,8	9,6	10,0	8,1
Wintertaling							1,3												
Zomertaling							0,6												
Slobeend	4,5	5,0	3,0	8,0	7,0	4,0	3,8	2,1	3,7	3,1	2,1	2,8	3,1	2,9	2,3	4,0	3,1	2,5	2,8
Kuifeend	4,0	8,0	2,0	3,0	6,0	6,0	0,9	0,9	0,9	1,8	1,5	2,1	1,9	1,0	0,9	1,4	1,7	1,4	1,3
Scholekster	4,0	4,0	5,0	6,0	6,0	9,5	14,0	4,9	6,5	5,8	6,5	5,8	4,6	11,5	7,6	7,4	5,7	5,6	4,8
Kievit	45,8	74,6	109,5	73,1	70,1	56,7	26,7	34,4	21,8	25,4	18,6	14,7	8,1	34,0	30,2	35,5	21,9	18,2	11,0
Kemphaan							1,2												
Watersnip							0,6							0,6		0,6		0,7	
Grutto	67,2	58,2	63,7	62,7	77,1	46,8	29,5	25,2	16,1	10,2	14,6	13,7	9,7	36,8	31,6	29,1	20,7	22,4	10,0
Tureluur	28,4	37,3	59,2	60,2	74,6	42,3	7,2	7,5	5,3	6,3	7,5	7,2	5,8	8,2	9,3	10,1	10,2	9,6	6,2
Veldleeuwenik							9,9	3,7	6,8	6,2	5,8	4,4	4,3	1,3	3,3	2,4	0,8	1,0	2,5
Graspieper							4,4	3,7	5,9	7,8	6,8	4,4	7,5		1,5	1,5	1,1	1,7	3,0
Gele kwikstaart	9,5	10,4	6,0	8,5	4,0	3,0	0,6	0,7						1,4	0,6		0,5	1,0	0,9
Totaal	169	203	262	243	263	178	103	88	77	78	75	71	58	100	90	105	76	74	51

met name in natuurgebieden in Amstelland, het Ilperveld, Varkensland en Waterland. De Kuifeend nam bij ons veel sterker toe dan landelijk het geval was.

Steltlopers

Rond Amsterdam stierf de Kemphaan uit als broedvogel en ook landelijk is de Kemphaan, met een afname van 99%, vrijwel verdwenen. De afname van Watersnip is landelijk veel minder sterk dan rond Amsterdam. De vier algemeenste steltlopers Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur namen landelijk sterker af dan in het Amsterdamse, waar de Tureluur zelfs met 20% toenam. Dat deze redelijk algemene soorten zo sterk zijn afgenomen baart zorgen voor de toekomst.

Weidezangvogels

De Veldleeuwerik nam landelijk wat sterker af dan rond Amsterdam, terwijl dat voor de Gele Kwikstaart andersom was. Opvallend is dat landelijk de Graspieper met 22% afnam in de periode 1990-2018, terwijl in dezelfde periode in de Amsterdamse regio sprake was van een ruime vervijfvoudiging van de stand. Mogelijk zijn de omstandigheden in het relatief grote areaal aan natuurgebied in de Amsterdamse regio voor de soort verbeterd.

Ontwikkeling weidevogelstand per deelgebied

Het aantal vastgestelde territoria voor de 14 getelde soorten in de zeven onderscheiden deelgebieden staat per teljaar aangegeven in bovenstaande tabel. Om de gebieden beter te kunnen vergelijken zijn de aantallen territoria daarnaast omgerekend naar dichtheden (aantal territoria per 100 ha).

Het gebied met de hoogste dichtheid in 2018 is Marken met 178 territoria per 100 ha, op enige afstand gevolgd door het Ilperveld (86 territoria per 100 ha), Amstelland (63), Varkensland (58) en Waterland (51). In de deelgebieden Diemen (41) en Aetsveldsche Polder Oost (31) zijn de dichtheden een stuk lager.

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen in de verschillende deelgebieden besproken.

Aetsveldsche Polder Oost (445 ha)

Dit gebied is driemaal geïnventariseerd. De hoogste stand van weidevogels werd bereikt in 1997. In 2018 bleek het aantal territoria sterk afgenomen. Krakeend, Kuifeend en Gele Kwikstaart werden in 2018 voor het eerst in het gebied vastgesteld. Het aantal territoria van Graspieper nam duidelijk toe. Tussen 1997 en 2018 nam de Kievit met 85% het sterkst af, gevolgd door Grutto (-74%), Scholekster (-58%), Veldleeuwerik (-58%) en Tureluur (-34%). De Aetsveldsche Polder Oost herbergt in 2018 slechts 1,7% van de territoria van weidevogels in de Amsterdamse regio.

Amstelland (2577 ha)

Amstelland is viermaal integraal geteld op weidevogels. Na Waterland is dit het grootste deelgebied. Het totale aantal vastgestelde territoria lijkt redelijk stabiel. Voor

het eerst werden in 2018 vier territoria van Wintertaling vastgesteld. De Krakeend laat met de reeks 2, 9, 80 en 249 zien dat de soort in dit deelgebied spectaculair is toegenomen. Ook Slobeend, Kuifeend en Gele Kwikstaart namen duidelijk toe. Met 4,3 territoria per 100 ha bereikt de Slobeend in Amstelland de hoogste dichtheid van alle deelgebieden.

De Scholekster is gestaag afgenomen en in 2018 resteert nog maar ongeveer de helft van de populatie van eind jaren tachtig. Sinds 1998 zijn ook Kievit en Grutto afgenomen. De Tureluur daarentegen neemt sinds eind jaren tachtig gestaag toe in Amstelland. Bij Veldleeuwerik en Graspieper is sprake van een afname.

In het gebied wordt veel aan agrarisch natuurbeheer gedaan en liggen enkele reservaten van Landschap Noord-Holland. Met een op weidevogels toegesneden beheer moet het mogelijk zijn in dit gebied de weidevogelstand ook in toekomst overeind te houden.

Diemen (59 ha)

De polders rond Diemen zijn viermaal integraal geteld op weidevogels. Dit kleine deelgebied maakte vroeger deel uit van een meer uitgestrekt polderlandschap dat in de loop der jaren is bebouwd (Diemen Noord) en beplant met recreatiebos. In 1998 was de weidevogelstand opvallend hoog. Waarschijnlijk was toen sprake van wat extensiever beheer en verdrijving van weidevogels uit aangrenzende gebieden vanwege de hierboven benoemde ontwikkelingen. Het overgebleven grasland rond Diemen is nu meer besloten en ligt geïsoleerd van andere weidevogelgebieden. Soorten als Slobeend en Grutto zijn verdwenen. Kievit en Scholekster zijn sterk afgenomen. Meer dan 60% van de territoria die in 2018 werden vastgesteld betreft Krakeenden. In dit deelgebied behaalt dit eendje de hoogste dichtheden (25,4 territoria per 100 ha). Als weidevogelgebied hebben de polders rond Diemen hun functie grotendeels verloren.

Ilperveld (940 ha)

Het Ilperveld is zesmaal integraal geteld op weidevogels. Een groot deel van dit moeras- en weidevogellandschap is in beheer van Landschap Noord-Holland. Aan de randen van het gebied wordt ook nog geboerd. Het Ilperveld maakt deel uit van een Natura 2000-gebied.

De eerste vier teljaren schommelde het totale aantal vastgestelde territoria rond de 1000. Daarna is het aantal territoria afgenomen tot 877 in 2012 en 804 in 2018. De Slobeend laat een geleidelijke afname zien, terwijl bij Kuifeend sprake is van een geleidelijke toename. Voor de Kuifeend is het Ilperveld het beste gebied qua dichtheid (7,4 territoria per 100 ha).

De Kievit handhaaft zich redelijk, zeker als je het vergelijkt met de afname in veel andere deelgebieden. Na Marken is het Ilperveld het gebied met de hoogste dichtheden voor deze soort (24,8 territoria per 100 ha). Vergeleken met 1991 halveerde de gruttostand ruim terwijl die van Tureluur bijna verdubbelde. Voor het eerst werden in 2018 geen territoria van Watersnip meer vastgesteld.

Opvallend is ook de enorme afname van Veldleeuwerik tussen 2000 en 2006 (van 48

FOTO: FRANK VAN GROEN

Een plasdras-perceel, zoals hier op Marken, werkt als een magneet op weidevogels

naar 8) en de stabilisatie van de stand op een laag niveau sindsdien. Recent lijkt de stand van Graspieper in het gebied gekelderd te zijn.

Marken (201 ha)

Marken is zesmaal integraal geteld op weidevogels. Het voormalige eiland Marken ligt relatief geïsoleerd en is omgeven door water. Er is weinig opgaande beplanting en over het algemeen is er sprake van een hoge waterstand. Deze factoren zijn gunstig voor weidevogels.

Marken is dan ook het gebied met verreweg de hoogste dichtheden van de zeven hier beschouwde deelgebieden. Voor vijf soorten weidevogels is Marken qua dichtheid het beste gebied. Het betreft Scholekster (9,5 territoria per 100 ha), Kievit (56,7), Grutto (46,8), Tureluur (42,3) en Gele Kwikstaart (3). Vooral in de jaren 2006, 2009 en 2012 zijn veel territoria vastgesteld en lagen de dichtheden nog hoger. Recent lijkt de stand wat afgenomen.

Voor de Scholekster is 2018 het beste jaar uit de reeks. Krakeend, Slobeend, Kievit, Grutto en Tureluur lijken recent te zijn afgenomen. Voor het eerst kon in 2018 een territorium van Veldleeuwerik genoteerd worden. Sinds 1990 laat de Gele Kwikstaart op Marken een gestage afname zien. Desondanks is Marken nog steeds het gebied met de hoogste dichtheden van deze soort.

Hoewel Marken geen groot gebied is kan het bij continuering van een voor weidevogels gunstig beheer een goed weidevogelgebied blijven.

Varkensland (678 ha)

Varkensland is zevenmaal integraal geteld op weidevogels. Dit gebied is voor een groot deel natuurgebied van Staatsbosbeheer en maakt deel uit van een Natura 2000-gebied.

Tot en met 2012 bleef het totale aantal vastgestelde territoria in Varkensland redelijk stabiel. In 2018 was sprake van een substantiële afname, met name veroorzaakt door de bijna halvering van de stand van Kievit vergeleken met 2012.

De eenden laten in Varkensland een enigszins schommelende stand zien. Sinds 1999 is de Kievit sterk afgenomen (met 76%), net als de Grutto (-61%) en in mindere mate Tureluur (-24%). In dezelfde periode verdubbelde de stand van Graspieper.

Varkensland is een belangrijk gebied voor weidezangvogels. Zowel Veldleeuwerik als Graspieper bereiken hier hun hoogste dichtheden, met respectievelijk 4,3 en 7,5 territoria per 100 ha.

De klassieke weidevogels Kievit en Grutto lijken het moeilijk te hebben in Varkensland. Een meer op deze soorten toegesneden beheer en het tegengaan van verruiging zou soelaas kunnen bieden.

Waterland (4261 ha)

Waterland is zesmaal integraal geteld op weidevogels. Waterland is verreweg het grootste deelgebied en beslaat bijna de helft van het totale oppervlak van de zeven deelgebieden. De ontwikkelingen hier zijn dan ook extra belangrijk voor de weidevogelstand in de Amsterdamse regio.

Delen van Waterland zijn natuurgebied en vallen onder Staatsbosbeheer. Polder IJdoorn is in het bezit van Natuurmonumenten. Er zijn vele kleine polders, moerassen en meren. Het beheer van de waterstanden in het gebied is complex en er zijn vele onderbemalingen.

Na een sterke toename bereikte de Krakeend in 2006 met 503 territoria zijn hoogste stand. Sindsdien lijkt de soort wat afgenomen in Waterland. Winter- en Zomertaling handhaven zich op een laag niveau. De stand van Slobeend en Kuifeend vertoont enige schommelingen.

Sinds begin jaren negentig is de stand van de Scholekster ruim gehalveerd. In dezelfde periode nam de Kievit met 68% af. Ook Watersnip (-88%), Grutto (-73%) en in mindere mate Tureluur (-25%) en Gele Kwikstaart (-37%) deden het slecht. Soorten die sinds begin jaren negentig (sterk) toenamen in Waterland zijn Veldleeuwerik en Graspieper.

De recent sterk negatieve aantalsontwikkeling van algemene soorten als Kievit, Grutto en zelfs Tureluur in Waterland baart zorgen. Behalve ongunstig beheer spelen wellicht ook andere oorzaken als toegenomen predatie en verruiging een rol.

Samenvatting en conclusie

In 2018 is vrijwel al het grasland in de Amsterdamse regio geïnventariseerd op 14 soorten weidevogels in opdracht van de provincie Noord-Holland. Door de gegevens te vergelijken met oude provinciale gegevens kon de ontwikkeling van de weidevo-

Petgat in het IJperveld

gelstand in zeven deelgebieden in de afgelopen 30 jaar worden geanalyseerd.

In de meeste gebieden zijn Kievit en Grutto de algemeenste soorten. Krakeend, Graspieper, Kuifeend en in minder mate Slobeend en Tureluur namen toe. De Kempphaan verdween als broedvogel en de Watersnip bijna. Grutto, Scholekster en Kievit namen sterk af. Wintertaling, Zomertaling, Veldleeuwerik en Gele Kwikstaart namen in mindere mate af.

Voor de meeste soorten geldt dat de stand zich in de Amsterdamse regio tussen 1990 en 2018 gunstiger ontwikkelde dan de landelijke stand, behalve voor Krakeend, Kempphaan, Watersnip en Gele Kwikstaart.

In de Aetsveldsche Polder Oost namen weidevogels sterk af. Het gebied is als broedgebied voor weidevogels nog maar van geringe betekenis, net als de overgebleven polders rond Diemen. De weidevogelstand in Amstelland is redelijk stabiel. Met een op weidevogels toegesneden beheer moet het mogelijk zijn hier de weidevogelstand ook in toekomst overeind te houden. Recent zijn weidevogels in het IJperveld en Varkensland licht afgenomen, met name enkele steltlopers. Met een op weidevogels toegesneden beheer en het tegengaan van verruiging moet het mogelijk zijn ook hier deze soorten te behouden. Het kleine Marken is een zeer goed weidevogelgebied en kan dit bij continuering van een voor weidevogels gunstig beheer in de toekomst ook blijven. In het vanwege het grote oppervlak belangrijke Waterland zijn enkele algemene weidevogels recent sterk afgenomen. Behalve ongunstig beheer spelen wellicht ook andere zaken als toegenomen predatie en verruiging hier een rol.